

Foto: Arlene Boa, MMC Brasil

Fördelning av mark en kvinnofråga

KORT FAKTA:

Knappt en fjärdedel av Latinamerikas jordbruk styrs av kvinnor. Ägandet är också lågt i en uppskattning av av fem latinamerikanska länder äger kvinnor mellan 11-27 procent av marken. (FAO/UNICEF)

Kvinnor använder allt de tjänar på jordbruket till hushållets behov. Män lägger minst 25 procent på annat. (FAO)

Kvinnliga jordbrukare tar bara del av 5 procent av alla utbildningstjänster inom lantbruk. (FAO)

International Land Coalition

ILC är en koalition av 116 organisationer från över femtio länder som startade som ett initiativ för att utplåna hunger och fattigdom. De arbetar för säker tillgång till land för landsbygdsbefolkningar och har bland annat finansiering från Sida. Latinamerikagruppernas samarbetsorganisation *Vía Campesina* har dock kritiserat ILC för att sätta för stor tillit till marknadsmekanismer som lösningen för en hållbar utveckling.

I Nicaragua bidrar kvinnors insatser till över 43 procent av BNP, och en stor del står kvinnorna som brukar jorden för. Men trots den viktiga roll kvinnor spelar inom jordbruket hamnar deras rättigheter ofta i skymundan när man talar om jordreformer, land-grabbing och industriellt jordbruk.

Ett av de krav som drivs hårdast av den internationella småbrukarorganisationen *Vía Campesina* i Latinamerika, är frågan om en integrerad jordbruksreform. I Latinamerika, världens mest ojämlika världsdel, där jordbruket står för en stor del av ländernas inkomster, är det en nyckel till ett bra liv för många. Det handlar om att ha tillgång till mark att odla på, men också om att få utbildning, teknik och assistans. Rätten att använda fröer och utsäde som inte är genmanipulerade och som inte går under något storföretags patent. Rätten att odla ekologiskt och utan gifter. Det hänger ihop med matsuveränitet; att i första hand odla och konsumera lokalt och ha kontroll över maten.

Fakta: Matsuveränitet

Matsuveränitet innebär folks och länders rätt att definiera och demokratiskt kontrollera sin egen jordbruks- och matpolitik, med jordbrukare som har rätt till mark, vatten, utsäde och krediter. Det innebär rätten att producera för en lokal marknad i första hand och för konsumentens rätt att bestämma vad de ska konsumera, samt ländernas rätt att skydda sig från prisdumpade varor.

Flera av vänsterregeringarna i Latinamerika stöttar idéerna om matsuveränitet och jordbruksreformer i teorin. Det är dock svårare i praktiken. Länderna är fortfarande

beroende av ekonomisk tillväxt, vill förtvivlat gärna dra till sig investerande företag, jobb till befolkningen och öka statens inkomster, och just naturresurserna och markinnehav hör till de områden där det finns stora pengar att tjäna.

I en studie från International Land Coalition konstateras att investerarnas intresse för mark inte kommer att mattas av i första taget, och att utförsäljningen av jordbruksmark hotar det levnadssätt som dominerar på landsbygden. Ett relativt nytt fenomen är land-grabbing, vilket framför allt associeras med att länder med stora ekonomiska resurser köper upp eller arrenderar mark i andra länder. Kvinnor drabbas extra hårt. Enligt *Food and Agriculture Organization*, FAO har kvinnor mindre gårdar, färre djur, större arbetsbördor, mindre tillgång till utbildning och krediter, och som lantarbetare får de osäkra korttidsjobb med lägre löner än män, även när de har samma kvalifikationer. FAO skriver också att om kvinnor hade samma tillgång till produktionsmedel som män, skulle de kunna öka sin produktion med runt 20-30 procent, vilket i sin tur skulle kunna minska antalet hungriga i världen med 12-17 procent.

- Det är otroligt viktigt att kvinnor har egen jord, säger Yolanda Areas Blass, koordinatör för kvinnokommittén på det nicaraguanska

småbrukarfacket *Asociación de trabajadores del campo*, ATC. Kvinnan lever ofta i ett förhållande, i en familj, har produktionsansvar och är lika mycket småbrukare som mannen. Men ofta är det han som åker till marknaden och säljer grönsakerna, och han ser inte inkomsterna som tjänas som familjens utan som hans egna.

Att kvinnor inte har en egen inkomst leder till begränsade utvecklingsmöjligheter, och i en kontext där machismon är utbredd, till liten kontroll över det egna livet. Det blir lätt att förstå när man tänker sig att minsta lilla utgift måste godkännas av en make.

- Kvinnor har ofta ett bredare perspektiv och ser till hela familjen alltså är det mer utvecklande att hon har kontroll över sin egen produktion och inkomst. Det är också viktigt att ägandet inte är gemensamt i fall paret separerar, eftersom mannen då normalt sett tar marken och tar dit sin nya tjej och det arbete som kvinnan redan lagt ner blir plötsligt förgäves, säger Yolanda.

I *Vía Campesinas* analys av våldet mot kvinnor på landsbygden tas de ekonomiska övergreppen som storföretagen står för upp. Eftersom kvinnor ofta har mindre inflytande i den offentliga sfären och över beslutsfattande ses den nyliberala

politiken som ett patriarkalt inslag. När kvinnor utför samma arbete som män får de, även om de har mer erfarenhet än männen, utan undantag sämre betalt. Kvinnornas kamp för de egna rättigheterna är en dubbel kamp; mot gammeldags värderingar av kvinnors värde och mot den moderna kapitalismen, som vill maximera vinster snarare än att behandla arbetare väl.

Text: Anna Lok

Solidaritetsarbetare
Latinamerikagrupperna

Fakta: Land-grabbing

Land-grabbing är ett begrepp som blivit allt vanligare in i den globala debatten om resurser. Det innebär att länder, företag eller individer i behov av mark att odla på lägger beslag på mark i fattiga delar av världen. Begreppet används sedan den ekonomiska krisen 2008, ofta i relation till mark som köps eller hyrs för att säkra ett annat lands matförsörjning. Som ersättning lovas utvecklingsländerna saker som jobb, skolor och utbyggnad av infrastruktur. I Centralamerika är det vanligast med jordkonflikter där storföretagare från regionen eller utifrån köper upp stora arealer för att skapa monokulturer av t ex afrikansk palm eller sockerrör. Exploatering av andra naturresurser, t ex genom vattenkraftverk, turism eller gruvnäring av utländska företag eller länder, ses också av vissa som land-grabbing.

Vilken politisk fråga är den viktigaste för dig just nu?

– Vi har fortfarande samma konstitution som under diktaturen. Jag vill se en ny demokratisk konstitution som garanterar gratis utbildning, sjukvård och pensioner som går att leva på, finansierat genom ett rättvisare skattesystem.

Fabiola Rojas, lärare, Valparaíso, Chile

